

אל במת ההר

הר אדיר הוא הצפוני ביותר בשרשרת הפסגות בגוש הרי מירון. לצד מצפור ייחודי עם תצפית מרהיבה על הרי לבנון והחרמון הוא מציע נוף יפהפה של חורש ים תיכוני מפותח ומפגש עם בעלי חיים מעניינים. במעלה ההר

כתבה: אריאלה ארז

הנוף הנשקף מפסגתו של הר אדיר (בערבית: ג'בל עדתיר), המתנוסס לגובה 1,008 מטר - עוצר נשימה. ההר מבותר כמעט מכל כיווניו בקווי העתק, ומדרום עובר הערוץ העמוק של נחל פער, המפריד בינו ובין הר חירם. הר אדיר הוא הצפוני ביותר בשרשרת הפסגות בגוש הרי מירון והוא נכלל בתוך שמורת טבע הר מירון, הגדולה בשמורות הטבע בצפון הארץ ובמרכזה. מדרונותיו של ההר מכוסים בחורש ים תיכוני מפותח, האופייני לאזור מרום הגליל העליון. המיוחד בחורש ים תיכוני זה הוא הימצאות עצים נשירים שמוצאם צפוני, כמו אלון התולע, אגס סורי, עוזרר קוצני ועוד. גם בעלי חיים אפשר לפגוש בהר אדיר באקראי, ובהם מגוון ציפורים, שאת שירתן שומעים בעיקר באביב ובעונת החיזור והקינון. שני מיני ציפורים המצויים כאן בשפע הם השחרור, ציפור שיר שחורה עם מקור כתום המרבה לנתר ולרוץ על פני הקרקע ולחפש מזון בין העשבים, והעורבני, ציפור צבעונית ממשפחת העורבים. מיוחד במינו הוא הגדרון, ציפור קטנה הנחבאת בסבך ומשמיעה שירה עשירה ומגוונת. הקן שבונה הגדרון דומה לכדור ועשוי מטחבים ומרסק של עלים. בעונת האביב אפשר לפגוש את דבורת הבומבוס, דבורה גדולה ושחורה שעל גופה פסים צהובים, חברתית כמו דבורת הדבש. מבין היונקים נצפו בהר אדיר חזירי בר (הגדולים שביונקי ההר) ונמנמני עצים, מכרסמים בגודל עכבר בעלי זנב ארוך ושעיר, החיים על עצים, ניחנים בכושר ניתור מעולה

ופעילים בעיקר בלילה. כמו כן, מצויים כאן יערונים, חדפים, סמורים, שפני סלעים, דִּלְקִים, תנים, שועלים, דרבנים ואף צבאים.
מי ברכב מי ברגל
מסלול הטיול בהר אינו קשה ומתאים למשפחות. אפשר לבחור בין שתי אפשרויות: אפשרות אחת היא לעלות ברכב פרטי (אי אפשר באוטובוס) כמעט עד לפסגה, לחנות כשרואים משמאל דרך עפר החסומה בשער ברזל, ומנקודה זו לעלות ברגל בקלילות כ־200 מטר עד המצפור המרהיב המשקיף אל הגליל הלבנוני, הרי הלבנון, החרמון, רמת הגולן ושלוחות הגליל המערבי (ראו מסגרת). האפשרות השנייה היא לבחור במסלול הליכה טבעית יפהפה, העולה אל ההר מצד מערב ויורד לאורך הכביש הצר במדרון המערבי, היישר אל הרכב - מסלול קל שאורך כשעה וחצי. איך מגיעים? מכביש 899 (המכונה כביש הצפון), בין מצפה מתת לקיבוץ סאסא מסתעף כביש אסفلט לכיוון דרום שעולה לפסגת ההר. במקום להמשיך בנסיעה למעלה חונים בחניה הקטנה מצד שמאל, מיד עם הפנייה לעלייה להר (לכאן גם חוזרים בסוף המסלול). צועדים ברגל כ־200 מטר על כביש הגישה לפסגת ההר, ומיד רואים בצד שמאל שביל מסומן ירוק (על גבי עמוד של תמרור) שעולה לכיוון ההר. חלקו הראשון של השביל עולה בעלייה מתונה דרך חורש עשיר בעצי אלון התולע. כאן אפשר לפגוש מיני צומח רבים הגדלים בארץ בעיקר בגוש הר מירון, כגון אלון מצוי, אלון התולע, אלה ועוד. בעונת הסתיו והחורף ההר נצבע בצבעי שלכת

כתומים־אדומים יפהפיים. קרוב לפסגה אפשר לפגוש את עצי הקטלב, עצים בעלי גזע חום־אדמדם חלק מאוד למגע. העץ הזה גדל אך ורק בקרקעות קרטון וחוואר. כל שנה בקיץ מתקלפת שכבה עליונה ודקה של הגזע ובכך נמנעת השתכנות מזיקים שונים בתוך הגזע. בהמשך מגיעים לדרך עפר - חלק מהתשתיות של צה"ל בתחום שמורת הר מירון. ממשיכים עם דרך העפר עד לשלט הירוק של מצפור הר אדיר, ושם פונים שמאלה בין עצי החורש הצפופים לעבר המצפור, המספק תצפית מרהיבה על דרום לבנון. ממרפסת העץ התלויה של המצפור אפשר לזהות באופן ברור את קו הגבול, שכן הגליל הלבנוני צהוב וחשוף בשל רעיית יתר וכריתת עצים, ועומד בניגוד גמור לירוק של הגליל שלנו. במבט מערבה מבחינים במצודת סאסא (מבנה מסוג מצודת טגארט) הנמצאת על הר מתת, והייתה חלק ממערך ההגנה על כביש הצפון בימי המנדט. מתת היה ראשון המצפים בגליל. פרט טריוויה מעניין: ערכו של השם מתת בגימטריה הוא 840, וזהו גם גובהו של ההר מעל פני הים. בראש הר אדיר נחשפה בשנות ה־60 מצודה גדולה וקדומה מתקופת הברונזה המאוחרת, והסברה היא כי היא חלק משרשרת מצודות

שנבנו בתקופה זו בפסגות של הר מירון ושל הר מצפה הימים. המצודה נפגעה כתוצאה מהפיתוח הצבאי במרחב וכיום נותרו ממנה מעט שרידים חשופים על פני השטח. מהמצפור חוזרים לדרך העפר וממשיכים ללכת בה לכיוון דרום, אל כביש הגישה העולה לבסיס הצבאי שבפסגת ההר (סגור למטיילים), וממנו מתחילים לרדת. הירידה בצד הכביש (שהוא צר ומשובש ואין בו כמעט תנועה של כלי רכב אך יש בכל זאת להקפיד ללכת בזהירות) מלווה בתצפיות יפות לכיוון דרום ומערב. היישוב הגדול הקרוב שנראה משמאל הוא חורפיש, כפר דרוזי ציורי בגובה 670 מטר מעל פני הים. מעל הכפר, בפסגת ההר הקירח, אפשר להשקיף אל מתחם נבי סבלאן, אחד המקומות הקדושים ביותר לדרוזים, הנמצא בפסגת הר זבול, בגובה 814 מטר מעל פני הים. במבט לכיוון מערב אפשר לזהות את מעלות תרשיחא, השוכנת על שלוחה בין נחל כזיב מצפון לנחל געתון מדרום. ממשיכים לרדת בנינוחות עם הכביש המתפתל עד שמגיעים אל החניה, שבה השארנו את הרכב, שם מסתיים המסלול.

הכותבת היא מנהלת מרכז חינוך והסברה גליל עליון, רשות הטבע והגנים

מרפסת התצפית במצפור הר אדיר משתלבת בתוך החורש. צילום: ארכיון רשות הטבע והגנים

טיול בטוח

הר אדיר נמצא בתחום שמורת טבע הרי מירון ובהתאם לכך חלים עליו כללי התנהגות בשמורה: בהליכה, יש להקפיד ולעקוב אחר סימון השבילים הירוק בשטח ולהצטייד במפת סימון שבילים גליל עליון מס' 2. ההליכה מותרת בשבילים המסומנים בלבד ובמקום המיועד לכך. יש להקפיד לסיים את המסלול לפני החשכה. הליכה בשעות החשכה בשמורה אסורה בהחלט. הבערת אש אסורה בהחלט, אלא בחניונים ובמקום המיועד לכך. אם נתקלתם במפגע בטיחותי אנא העבירו את המידע למוקד הסביבה - 3639*.

צופים וזוכרים

המצפור על הר אדיר הוקם לזכר 120 חללי מלחמת לבנון השנייה, ביוזמת משפחות הנופלים. רשות הטבע והגנים, בסיוע הקרן הקיימת לישראל, בנתה את המצפור במדרון הצפוני של ההר, תוך כדי הקפדה על שילוב מרפסת התצפית בתוך החורש, ללא כרייתת אף עץ או שיח. המרפסת משקיפה אל דרום לבנון - שדה המערכה שבו נפלו החיילים. המצפור נחנך בטקס ממלכתי ב־3 ביולי 2012 בהשתתפות נשיא המדינה שמעון פרס.